

גשר בר־אילן

פרופ' שחר ליפשיץ, דקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר־אילן, מאמין שהשיח הישראלי חייב לעבור שינוי דרמטי. הציבור הדתי־לאומי צריך להפסיק להתלונן ולהתחיל לקחת אחריות, האקדמיה צריכה לעצור את הסחף הפוסט־ציוני בתוכה ואת ההשתקה של מי שמעז לחשוב אחרת, והציבור כולו צריך להבין שיהדות ודמוקרטיה זה לא או־או אלא גם־וגם. "המרכז למשפט יהודי ודמוקרטי" שהוא מקים אמור לתת תשובה לכל הבעיות האלה, רגע לפני שיהיה מאוחר אמרי סדן | צילום: אריק סולטן

זמן קצר לאחר שסיים את הדוקטורט שלו באוניברסיטת בריאילן, הגיעו אל שחר ליפשיץ שתי משלחות של חוקרים צעירים משתי אוניברסיטאות מובילות בישראל. כל משלחת ביקשה לשכנע אותו להצטרף למוסד שממנו הגיעה. במהלך אחת השיחות התעניין ליפשיץ בגיוון הפוליטי הקיים בפקולטה שהמשלחת מגיעה ממנה. החוקרים סיפרו לו ברצון על הפלורליזם הנהוג אצלם: "יש לנו אפילו שייסט אחד", אמרו לו, "הוא הצביע פעם לביבי".

מאו חלפו אמנם 12 שנה, אך הסיפור הזה ממחיש בעיני פרופ' שחר ליפשיץ, כיום דקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בריאילן, את הקיבועון שהשתרש בשיח האקדמי בישראל. "יש כיום תפיסה שמוחה את היהדות כאובי, ורוצה שישראל תהיה מדינה ככל העמים, אולי מדינת כל אזרחיה", הוא אומר. "לזרם הזה יש ארוך ספרים, מנהיגים, נביאים וחיללים. אפשר למצוא אותם בקפסריה של הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת תל־אביב. מרצים מכמה אוניברסיטאות מספרים לי שהם מרגישים כמו אנוסים בגלל העמדות הפוליטיות שלהם, וזה מצער אותי. כשסטודנטים אומרים שהם אם לא יכתבו לפי הורם הליברלי והפוסט־הציוני הם יצטרכו לחשוש לציונים שלהם, זה מצער אותי. חבל לי שמקומות שמתגאים בפלורליזם שלהם לא באמת מכבדים את ייבוי העו"ת".

אך לפני שמתייגים את ליפשיץ כעוד אחד ממבקריה של אליטת השמאל החילוני המנוקת, כדאי לשמוע גם מה שיש לו להגיד על הציבור הרתי־לאומי, שהוא מבניו: "בעבר, בנרטיב של הורם הציונירדיי הייתה התמודדות מעמיקה עם המורנה ועם השאלות שהיא מעוררת. לצערי, חלק מהציבור הרתי־לאומי פיתח בשנים האחרונות עמדה חרדית יותר, ולפיה אנתנו בכך הכול חרדים שגם משרתים בצבא ואומרים הלא ביום העצמאות".

המאבק בין שתי תפיסות העולם שמתאר ליפשיץ מלווה את הציבוריות הישראלית כמשך שנים ארוכות. מעטרו של בני־ז' מנעד המסתובבים, נישואין אודוויים – אלה רק כמה מהסוגיות האתיות והציבוריות שבהן נחשף השטח האידיאולוגי. יהדות ודמוקרטיה הפכו בישראל למסגרים מנוגדים. יש שמדברים על מלחמת תרבות, שבה רק צד אחד יוכל לנצח, אולם ליפשיץ משתיר למי שמאסו בחלוקה המסורתית, ומבקשים לייצר שיח חדש שיקרא תגר על האבחנות הישנות. "כמה מקורבי המשפחה שלי הם מתחילים, ומצד שני אני חוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה ועומד בקשר טוב עם ההנהגה האינטלקטואלית של השמאל הליברלי", הוא אומר. "מדינת ישראל מגדירה את עצמה כמדינה יהודית ודמוקרטית, וזו ההירייה מודהים באופן עמוק גם עם הפן היהודי וגם עם הפן הדמוקרטי של המדינה שלהם. ובכל זאת, פעם אחד פעם אני מוצא אנשים שמציגים תפיסת עולם שנוגדת בנוגע ל'יהודי' ול'דמוקרטי', ואני נגוק, כי אני יודע שגיד לאף אחת מהתפיסות הללו". את התכחול מושיח הציבורי והאקדמי, ואת הדיון שלו לכונן שיח חדש בין הימין "יהודי" לשמאל "דהינטי", מבקש ליפשיץ לתעל ל"מרכז ולממשל יהודי ודמוקרטי" שהוא מקים באוניברסיטת בריאילן. המרכז אמור לעסוק בסדרת נושאים פוליטיים הנחשבים לנפיצים, כולל שאלות הנוגעות לוותחה של המדינה, ולנסות להרכיב נוסחאות שיהיו ואלי אפילו להציג פתרונות. פרום ציבורי שבראשו יעמוד פרופ' יצחק ברנר, וישתתפו בו אישי ציבור, בכירי אקדמיה, מנהיגים רתיים, משפטנים, אנשי תקשורת וגם נציג של משרד המשפטים,

ינסה למצוא את המקום שבו היהדות והדמוקרטיה נפגשות גם כשגומה שוק מפותח גבו זו לזו. מלבד זאת, במסגרת החדשה ניסו ליפשיץ וחבריו להגדיר מחדש את עמדת הצד "יהודי" בנושאים שמעסיקים את החברה הישראלית. "אך יכול להיות שבשאלה של פניו שטריום תמיד תהיה קבוצת רבנים שתופיע בתלווייה ותגיד שלמשלה אין סמכות להפסיק קרקע של עם ישראל – אבל אנתנו לא שומעים עמדות רבניות בשאלות חשובות אודות שנוגעות למדינה?" שואל ליפשיץ. "היהדות היא ציוויליזציה. חייב להיות לה משור להגיד בנושאים הללו".

בשנה הקרובה, לשם הדוגמה, ישקוד המרכז על גיבוש "אתיקה של משאבי לאום" – נושא הם שמוציא אלפיים להפגנת שבויעות נגד מתווה הגו. העיסוק בסוגיה ייעשה הן מנקודת מבט דמוקרטית והן מתוך השקפת העולם של היהדות והמשפט העברי.

אתה חושב שליהדות יש מה להגיד על מתווה הגז? אם לא ננסה לבדוק, איך נרעז?"

מצעד ללא פרובוקציה

הריאיון מתקיים בלשכתו של ליפשיץ בבריאילן. דקות נסיעה ספרות מפרידות בין האוניברסיטה ובין תל־אביב, כמה דקות של הליכה בכיוון השני וביאו אתכם לבני־ברק. אפשר לראות סימבוליות במיקום הזה: האוניברסיטה בעלת האופי הרתי־לאומי ניצבת בין עולם ההלכה בהתגלמותו המוחלטת ובין מעוז החילוניות הליברלית.

ליפשיץ, יליד 1970, גדל עם הוא בין שתי הערים, ברמתיגן. הוא למד בבית הספר הממלכתי־דיי "מורשת משה", וסם נחשף גם לילדים שכהגדרתו "אינם בני הבורגנות הציונית־דתית" – כולל מי שיהיו בעתיד חברי כנופיית רמת־עמידר. בשנות התיכון למד בישיבת נתיב מאיר בירושלים, ולאחר מכן למד בישיבת הר ציון ושירת בחיל השריון במסגרת מסלול ההסדר. כשתי הישיבות, הוא מספר, פגש ברמות רוחניות שהשפיעו עליו רבות. "שנה האחרונה נפטרו שניים מרכזתי. האחד הוא הרב אליהו גרוסברג, רב מיתולוגי בנתיב מאיר, בן לירושלים הישנה. הוא היה מחובר לעולם החרדי אבל גם ישלאל שורשי, שלימד אותי על אהבת ארם ואהבת תורה. השני הוא הרב אהרן ליכטנשטיין, ראש ישיבת הר ציון, שהיה מופת של אנושיות ורפאפקציוניזם. הוא תבע הרבה מעצמו ומאחרים, ודרש מאיתנו להגיע למיצוי יכולות". את הדרשה הזו יישש ליפשיץ בהקשרה. הוא נרשם ללימודי משפטים באוניברסיטת בריאילן ובהמשך נכנס למסלול ישיד לדוקטורט. את הפוסטדוקטורט עשה ב־NYU (אוניברסיטת ניוירוק), מהמסודת האקדמיים היוקרתיים בעולם, ולאחר לימודיו שם לימד כמשך שנה בבית הספר למשפטים של ישיבה יוניברסיטי. בסופו של דבר חזר ליפשיץ לישראל והצטרף לסגל האקדמי באוניברסיטת בראילן, אך גם היום הוא ממשיך ללמד באוניברסיטאות מובילות בארה"ב, ובהן קולומביה ופנסילבניה – לבריו הוא ארוך את הגיונות הללו אל מעבר לים. במקביל לעיסוק בהוראת משפטים משמש ליפשיץ כחוקר במכון הישראלי למויקרטיה.

כסוף חודש דצמבר תקיים האוניברסיטה כנס בינלאומי לרגל הנוכת המרכז למשפט יהודי ודמוקרטי שליפשיץ ייסד. באירוע ישתתפו שמונה משופטי בית המשפט העליון בהווה ובעבר, ובהם השופים אהרן ברק, דרית ביניש ומרים נאור, לצד משפטנים מובילים כמו הפרופסורים אמנון רובינשטיין, מרדכי קרמיניצד ומשה הכרסל. לליפשיץ חשוב לציון שהשפעתו של המרכז החדש אמורה לצאת אל מחוץ לכותלי האקדמיה, ולפעול גם בשיח המשפטי הציבורי בישראל. כדי להציח בכך, תעודר הפקולטה שלו חוקרים צעירים שיעסקו בניסוח מחדש של היחלמות הקשורות לאיפיה הכפול של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. כמו כן היא תקים קבוצת מחקר ייעודית, ותיצר "במה ציבורית" לדיון בנושאים נבחרים, בהשתתפות פוליטיקאים ואישים נוספים. המטרה היא להפיץ את התוצרים בקרב הגורמים הלוונטיים במגזר הציבורי ובקשרות החברתיות, וכך להטמיע אותם בקרב קהל הסטודנטים.

כיום, טוען ליפשיץ, לבריאילן יש יכולת גדולה במיוחד להשפיע על השיח הישראלי, ביחוד לנוכח מדיניות הפרסומים של אוניברסיטאות אחרות, כמו תל־אביב והעברית. "יש מילוקת בנוגע לתפקודה של האקדמיה המשפטית בישראל", הוא אומר. "לצערי, חלק מעמיתיי חושכים שהמטרה היא לפרסם מאמרים בחו"ל, לככב בהרוארד ובקולומביה ולהפקיד את השרה הישראלי. בריאילן חוקק מאוד בפרסומים בחו"ל, אבל במהלך מודע אנתנו לא מוכנים להישאר בתוך מגזל החו"ל". היומרה של ליפשיץ להפוך את האוניברסיטה למוקד הפצה אינה מוכנת מאליה. עשרים שנה אחריו יצא רבין, בבריאילן עדיין זוכרים היטב את המלחמה על הדימוי הציבורי של המוסד בכלל ושל הפקולטה למשפטים בפרט,

נעדרת פוזא וגנו. שרת המשפטים שקד

גשר בריאילן

אולי ליהדות יש מה לומר. אסדת הקידוח במאגר תמר

לאחר שהתברר שהרוצח למד בה. ליפשיץ רוחה בתוקף כל ניסיון לקטלג היום את האוניברסיטה כימנית: "מי שעדיין מחוייך ברעה זו, פשוט לא נתן למציאות לבלבל אותו. בריאילן עברה שינוי. כשגני למדתי בפקולטה למשפטים, כמעט מאה אחוז מהמרצים היו רתיים. היום מתחיתם רתיים ומחציתם חילונים, ויחס רומה קיים גם אצל התלמידים. נכון שיש לנו פחות מדי סטודנטים ערבים – אחד או שניים בכל מחזור, וזה לא מספיק – אבל יש אצלנו עמדות פוליטיות מגוונות בנושאים חברתיים, ככלולים ומרגיזים".

כדוגמה לכך מציין ליפשיץ את מה שארע בחודש יוני השנה, סביב כוונתם של סטודנטים לקיים מצעד גאוה בשטח האוניברסיטה: במסגרת פשרה בין ההנהלה לחברי התא הגאה, אירחה הפקולטה למשפטים את המצעד בתחומה. "קיבלתי מכתבים של סטודנטים שמתכוון בי ומכתבים שמוח על ההחלטה – והתייחסתי לשני הצדדים בכבוד. לא הייתי מוכן שיהיה כאן מצעד פרובוקטיבי כמו בתל־אביב, אבל אני חושב שחשוב לתת לאנשים לבטא את זכויות האדם שלהם".

במהלך מצעד צ'וק איתן" הגיעה הפקולטה לכותרות דווקא בגלל התבטאות קיצונית משמאל: אחד המרצים, פרופ' חנוך שינגן, שיגר לסטודנטים מכתב ובו ביטא הודחה עם תושבי עזה. "אני מקווה שהודעה זו מוצאת אתכם במקום נטות, ושאתם, משפחתכם, והקרובים לכם אינם בין מאות האנשים שנהרגו, האלים שנפצעו, או עשרות האלפים שבתיהם נחרסו או שנאלצו לעזוב את בתיהם במהלך או כתוצאה ישירה מהעימות האלים ברצועת עזה וסביבתה", כתב שינגן.

ליפשיץ הגיב בחריפות. לסטודנטים הוא כתב: "וועדעתי להיירוע על הרואר האלקטרוני שנשלח אליכם מאת פרופ' חנוך שינגן. זהו מכתב פוגעני (...) שילוב עמדות כפי שנכללו בפנייה המנהלית ששלח פרופ' שינגן למוכנים להישאר בתוך מגזל החו"ל". למסגרת החופש האקדמי או חופש ביטוי אישי בכל מובן מקובל. מרובר בשימוש לרעה בכוח הנתון למרצה לניצוח בהמה שניתנה לו כמורה לתורת המשפט כדי לשגר מסרים המשקפים את עמדותיו (...) אני מתנצל בשמי בשם הפקולטה על משלווה המכתב ומתחייב כי הנושא יטופל בחומרה הראויה". לאחר מכן חזר בו ליפשיץ מחלק מברבירים.

כיום, למעלה משנה אחרי התקרית, דקאן הפקולטה עומד מאחורי המכתב ששלח וגם מאחורי ההתנצלות. בתקרית חזו הוא רואה רוגמה לסוגיה הסבוכה של פוליטיזציה באקדמיה. "חופש אקדמי הוא סופר־חשוב, ואנתנו נילחם עליו. אם מרצה שלי יגיד דברים קיצוניים

אולי ליהדות יש מה לומר. אסדת הקידוח במאגר תמר

במאמר, בפייסבוק או בעיתון זה אולי יצעד אותי, אבל לא יאונה לו כל רע. בר כבד אני חושב שאנשי אקדמיה מרגישים את הסיפור של החופש האקדמי ופחות רגישים לשימוש לרעה בכוח שלהם. מרצה הוא אדם שיש לו השפעה על הסטודנטים – הוא נתון להם ציונים והמלצות, הוא עומד למעלה והם למטה. לכן למרצה אסור לנצל את הכוח שלו כדי להנהיל בצורה לא ראויה את דעותיו".

צומת רגיש ומטורף

הניסיון למצוא פתרונות אסטרטגיים לבעיות מורכבות עומת את ליפשיץ עם תופעה אפלה – ההסתה נגד שופטים ועורכי דין שעוסקים בגירושין, הסרדי ראייה ותשלומי מזונות. בשנים האחרונות אפשר למצוא ברשת פורומים שכל עניינם תטחת עלבונות קשים, ולפעמים אפילו איומים, בשופטי בתי המשפט לענייני משפחה. מהפרוטוקולים של הוועדה למינוי שופטים עולה בעיה של מחסור חריף בשופטים מומחים בנושאים הללו, מה שמעיד על המחיר שהם נדרשים לשלם. לאחרונה הקימה השרה איילת שקד, יחד עם הנהלת בתי המשפט ומשרד המשפטים, כמה צוותים המנסים למצוא דרכי התמודדות עם הבעיה.

"דיני משפחה הם צומת מטורף של הנושאים הכי רגישים", אומר ליפשיץ, הנחשב לאחד המומחים בתחום. "העימות בין רתיים לחילונים – בתי משפט מול בתי דין, הלכה מול חוק – נפגש במקרה הזה עם נושאים כאובים ביותר: ירושה הוות, כססוכים בין אחים או בין הורים לילדיהם, מריבות בין בני זוג. לצערי הרב, השיח הישראלי בנושאים האלו מבטא רק עמדות קיצוניות. חלק מארגוני הנשים או הגברים רואים רק את האינטרסים של צד אחד, וככה הם מויקים לאותם אינטרסים עצמם. "הנושאים המרכזיים שמפלגים היום את ארגוני הנשים והגברים הם סביב השאלה אם לנבזר למורל של העיפת טובת הילד בלי הערפה מגרדית, וכן

אנתנו כבר לא הילד הבוכה המשנה ליועמש' רז נורי והמפכ"ל רוני אלשיך, חברי קהילתו של ליפשיץ

השתנתה מאז רצח רבין. הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בראילן

"אם מרצה שלי יגיד דברים קיצוניים זה אולי יצער אותי, אבל לא יאונה לו כל רע.

המערכת עדיין שמרנית. מדרגות בית הדין הרבני בתל־אביב

השאלה אם צריך להיות קשר בין הסרדי ראייה לתשלום המזונות. בשני הנושאים האלו מתנהל קרב עקוב מרם. לא גיבשתי עמדה נחרצת בנושא, ומסתמנת אצלי עמדת אמצעי. החטא שלי היה שבזמנו הפקולטה שלנו אירחה כנס בנושא, וכשאררגוני גברים ניסו למנוע את קיומו בצורה בוטה ואלימה, לא אפשרתי להלך אימים על הנהלת האוניברסיטה. יש כמה ארגונים שיצרו שיח אלים ומטורף נגד שופטי משפחה ואנשי אקדמיה, וגם נגדי באופן אישי. ראיתי באחד האתרים שלהם תיאורים גסים שמעריבים את אשתי וילדיי. אם אלו התגובות שספגתי על כך שאפשרתי למישהו אחר להביע רעה, אני לא רוצה לדמיון מה סופג מי שבעצמו מביע רעה בנושא. השתלטה אלימות על השיח הציבורי, ורשויות חייבות לשים לזה סוף".

מהעבר האוד מותח ליפשיץ ביקורת על הנהללות בתי הדין הרבניים, שמסרבים לאמץ דרכי פסיקה שהיו יכולות לסייע

^[1] | דיוקן | 958 | 18.12.2015 | ב טבת תשע"ו

^[2] | דיוקן | 958 | 18.12.2015 | ב טבת תשע"ו

גשר בריאלון

< בישיבה, מסביר ליפשיץ. "בטוח הקצר אני חושב שאפשר לעשות פשרה חילונית כראבת בנושא הגיוס, כדי לאפשר לחרדים לצאת לעבוד. גם אם תסתפק בתקופת שירות מקוצרת, תשיג את המטרה של שילוב. כשהחרדים יהיו תלויים פחות ברבנים שלהם, יהיה אפשר לגייס בהיקף משמעותי יותר. צריך לחשוב אסטרטגית ולוותר, אבל רק כפתרון זמני".

המרכז החדש של יפשיץ יזם את הקמתו אמור לעסוק גם בשאלות הנוגעות למעמדם של המיעוטים החיים במדינה. "השופט מנחם אלון ז"ל אמר בזמנו שהזכויות של ערביי ישראל נובעות לא רק מהאופי הדמוקרטי של המדינה, אלא גם מהאופי היהודי שלה", אומר ליפשיץ. "לא קל להיות ערבי במדינת ישראל, בטח כשרוב העם שלך נמצא במלחמה מול המדינה שלך. צריך להקפיד על הזכויות של תושבים ערבים ולחשוב על דרך רבי תרבותית לארגן את זכויותיהם הקיבוציות – ויחד עם זאת לתבוע מהם להיות חלק מהפרויקט הישראלי, ולמצוא בשבילם את הדרך לבטא מחויבות אליו".

גל הטרור הנוכחי הוליד סדרת הצעות חוק שנועדו להרחיב את ההגדרות של סיוע לארגון טרור, ולהחמיר את הענישה על קטינים ומיידים אבנים וברזומה. אך מאזנים במצב כזה בין זכויות האדם ובין זכותה של מדינה להגן על עצמה?

"במצבי לחץ ופניקה מוסרית יש פיתוי לוותר על זכויות האדם והאזרח, וזו טעות חמורה. עם זאת, אי אפשר להתעלם מהעובדה שחוקי מוסר המלחמה שלנו עוצבו בתנאים של מאבק קלאסי נגד צבאות. כיום המאבק הוא מול ארגונים סמי-צבאיים שפועלים מתוך אוכלוסייה אזרחית ולפעמים זוכים לגיבוי ממנה. צריך לעשות מאמץ משותף – צבאי, פילוסופי ואתי – לפיתוח אתיקה חדשה שלא תזנה את זכויות האדם, אבל תתאים את הכללים למציאות המורכבת של טרור".

האם השליטה ביהודה ושומרון עשויה לפגום ביכולת של ישראל להישאר יהודית ודמוקרטית, כפי שטוען השמאל?

"אני חושב שישנן רבים מעריכים שהיום אין פתרון למצב, אבל אני גם חושב שכולם יסכימו שלשלוט בעם אחד לא עושה טוב למדינת ישראל. גם נפתלי בנט מציע שלטון אזרחי עצמאי של הפלסטינים בשטחי איי. כששולטים על עם אחד, זה רע לזכויות האדם וגם לביטחון הלאומי שלנו".

כנופיית קבלת שבת

ביתו של ליפשיץ שוכן בגבעת שמואל, העיר הקטנה והשקטה שהתפרסמה בעבר בעיקר בגלל פעילותה של משפחת אלפרון, ובעשור האחרון הפכה למרכז של הבורגנות הציונית-דתית, המשכילה והתורנית. "הביצה" המקומית מאכלסת לא רק את עולמם הסוער של רווקים ורווקות במגזר, אלא גם את עולמה המיושב של האליטה החברתית. המחשה לכך אפשר למצוא מדי שבת בבית הכנסת "שירה חדשה" בגבעת שמואל – מניין שמתכנס באולם הספורט של בית הספר (החילוני) יגאל אלון. לשמותיהם של רבים מחברי הקהילה הן גלויים התארים דוקטור ופרופסור, חלקם חוקרים בעלי שם בינלאומי. לצד ליפשיץ, במניין "שירה חדשה" מתפללים שני אישים בעלי תפקידים מרכזיים ברשויות אכיפת החוק: המשנה ליועץ המשפטי לממשלה רז נודי, והמפקח הנכנס רוני אלשיך. נודי היה תלמיד שלי בבריאילן, ואנחנו מכירים מאז", מספר ליפשיץ. "אנחנו משוחחים על הדברים שמוותר לו לדבר עליהם, ומשתפים זה את זה בדעותינו. לא על הכול הוא יכול לדון. ההיכרות שלי עם אלשיך היא רק מהשנים האחרונות. העברתי שיעור על רב-תרבותיות והוא התעניין מאוד. הוא איש מעשה, אבל יש לו נשמה אינטלקטואלית. השאלות החדות שלו מעירות והנשואים האלו בנפש".

שלושה בבית כנסת אחד – זו המהדורה החדשה של "כנופיית רחביה", בינו הגנאי שהוצמד לצמרת המשפטית?

"אכן, בזמנו הייתה ביקורת על כך ששופטי בית המשפט העליון גרים ברחביה וברמת יאביב, אבל היום יש אליטה שמתכנסת בגבעת שמואל. זה רק מעיד שיש שילוב משמעותי של ציבור ציוני-דתי במקומות רבים שהוא פחות היה שייך אליהם בעבר".

נודי ואלשיך הם רק שניים ברשימה הולכת ומתארכת של חובשי כיפות שהגיעו לדרגים הגבוהים ביותר של שירות המדינה. רק בשבוע שעבר מונה יוסי כהן, בוגר ישיבות נתיב מאיר ואור עציון, לתפקיד ראש המוסד. במקביל עומד בראש השב"כ יורם כהן, בוגר "מדרשיית

"במצבי לחץ ופניקה מוסרית יש פיתוי לוותר על זכויות האדם והאזרח, וזו טעות. אבל אי אפשר להתעלם מהעובדה שחוקי מוסר המלחמה שלנו עוצבו בתנאים של מאבק קלאסי נגד צבאות. כיום המאבק הוא מול ארגונים שפועלים אזרחית וזוכים לגיבוי ממנה. צריך לפתח אתיקה שתתאים למציאות המורכבת"

חוק בנושא, ובבית היהודי שקלו אותן ברצינות, אך בגלל דינמיקות פנימיות הם נדחו מכך. זה מצער אותי. המפלגה הזו יכולה הייתה להוביל מהלכים שקשורים לדת ומדינה, אבל היא משתקת".

מה ההתרשמות שלך משרת המשפטים איילת שקד? "צא לי לבוא איתה כמגע בנושאים הקשורים לדיני משפחה. אני מתרשם שמדובר בשרה חרוצה. נעדרת פוזה ואגו. היא מקשיבה וניכר שהיא באה לעבוד, אבל היא עדיין לא עשתה מהלכים גדולים, וחובת ההוכחה עליה".

כבר במהלך הקדנציה הקודמת היא הובילה חוקים שנועדו לצמצם את כוחו של בג"ץ ולשנות את הרכבו. אתה חושב שזה גם יהיה הקו שלה כשרת המשפטים? "הביקורת מימין על מערכת המשפט השתנתה בשנים האחרונות, ועברה משופטי בג"ץ אל היועץ המשפטי לממשלה והמשנים שלו. היועץ הוא מוסד חזק מאוד. בניגוד לשופטים, שמנמקים באופן מסודר את ההחלטות שלהם, חלק מההחלטות של היועץ נותרות דיסקרטיות וסגורות. בגלל זה הקמנו קליניקה שתבחן את האופן שבו מתקבלת עצה של היועץ המשפטי. חשוב להבין שהיכולת של שופטים להכריע בסוגיה ציבורית משמעותית נשענת בין השאר על העמדה של המדינה, שמיוצגת בידי הפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה. לכן חשוב להבין את שיטת העבודה שם".

"המקרה של אבי ליכט, המשנה ליועץ ש' שהיה צריך לייצג את עמדת המדינה בנושא הגז, הוא רק דוגמה אחת לכך. ליכט ישב בוועדת שנינסקי ובוועדת הריכוזיות, והחליט לתמוך באישור מתווה הגז ובהפעלת סעיף 52 המסמיך את שר הכלכלה – במקרה הזה ראש הממשלה בנימין נתניהו – לאשר את המתווה במקום הממונה על ההגבלים העסקיים. זאת, אף שבעבר ליכט התבטא נגד הפשרה עם החברות דלק ונובל אנרג'".

ליפשיץ לא שולל הצטרפות עתידית למגזר הציבורי, אולם מעדיף כרגע להתמקד בהקמת המרכז החדש. השפה המשפטית, הוא מאמין, עשויה להיות ציר מרכזי בכינונה מחדש של הזהות הישראלית. הוא מודע לכך שהמסר של המרכז הזה מורכב ולא קלויט, ושרבים יעדיפו להישאר בצדי המתרס המוכרים להם. "לאנשים קל יותר להגיד שבריאילן היא אוניברסיטה מינית ודתית, או שחילוני ליברלי זה אנטי-יהדות. כשמישהו אומר שהוא גם יהודי וגם דמוקרטי, זה מסר מבלבל שקשה לתווך אותו לציבור הרחב. אני לא נביא, אבל אני חושש שאם תימשך הדיכטומיה הזו שבה 'יותר יהודי' שווה 'פחות דמוקרטי', נגיע לפיצול מסוכן. אני מאמין באופן עמוק שישראלים רוצים זהות יהודית ודמוקרטית משותפת, ושזו אחריות של אנשים כמוני לספק להם זהות כזו". ■

לתגובות: dyokan@makorishon.co.il

חלק מהחלטות היועץ דיסקרטיות וסגורות. וינטשין